

ECOLOGISCH WERKPROTOCOL CENTRUM EILAND IJBURG

Bouw en ontwikkeling

Definitief

VERANTWOORDING

Opdrachtgever: Gemeente Amsterdam
Contactpersoon: A. Timisela
Adres: Weesperstraat 430
1018 DN Amsterdam
Tel: +31652621960
E-mail: A.Timisela@Amsterdam.nl

Uitvoering: Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V.
Adres: Waaier 64
2451 VW Leimuiden
Tel: 0172 576072
E-mail: algemeen@eco-logisch.com

Projectleider: ing. S. van Lieshout

Auteur: ing. S. van Lieshout
ing. D. Withagen

Kwaliteitscontrole: ing. S. van Lieshout

Projectcode: IBEC2113
Status: Definitief
Datum: 29-7-2021

Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. werkt volgens de kwaliteitsnormen van het Netwerk Groene Bureaus. Dit netwerk werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte. De deskundigen werkende bij Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. voldoen hierdoor aan de volgens het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit gestelde eisen. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. is ISO 9001:2015 gecertificeerd.

Adviesbureau E.C.O. Logisch is aangesloten op de Nationale Databank Flora en Fauna en heeft daarmee toegang tot de meest volledige natuurgegevens in Nederland.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	4
1 Inleiding.....	5
1.1 Aanleiding en doel	5
1.2 Leeswijzer	5
2 Werkwijze	6
2.1 Totstandkoming ecologisch werkprotocol	6
3 Werkgebied, ingreep en planning	7
3.1 Werkgebied.....	7
3.1.1 Gebiedsomschrijving	7
3.1.2 Natuurwaarden	7
3.2 Ingreep.....	8
3.3 Planning	9
4 Ecologische maatregelen	10
Bronnenlijst.....	12
Bijlage 1: Fotobijlage	13

SAMENVATTING

De gemeente Amsterdam is voornemens om werkzaamheden uit te voeren in het projectgebied "Centrum eiland" op IJburg te Amsterdam. De werkzaamheden bestaan uit bouwwerkzaamheden en ontwikkeling van het projectgebied. Hieronder vallen onder andere grondverzet, maaiwerkzaamheden, aanleg van stort-/zetstenen oevers en het bouwen van woningen. Deze ingreep wordt gezien als een ruimtelijke ontwikkeling. Om te kunnen handelen conform de regels van de "Gedragscode soortbescherming voor gemeenten"¹ is voorliggend werkprotocol opgesteld. Het ecologisch werkprotocol is opgesteld aan de hand van de resultaten van veldbezoeken van ing. S. van Lieshout, Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. in 2018 en voortschrijdend inzicht in de jaren 2019 en 2020. Hierbij is een habitatscan uitgevoerd en zijn wekelijkse schouwrondes uitgevoerd om te bepalen voor welke flora en fauna geschikt habitat aanwezig is. In tabel 1 is een samenvatting van de te nemen maatregelen weergegeven. In de fotobijlage staan foto's weergegeven van de ter zake doende soorten.

Tabel 1: Maatregelen

Soort	Maatregel
Ringslang	Monitoring en voorkomen broeihopen / ruigte op oeverzones - bij aanwezigheid aanvullende maatregelen
Rugstreeppad	Monitoring en voorkomen aanwezigheid voortplantingswater - bij aanwezigheid aanvullende maatregelen
Algemene broedvogels	Monitoring & voorkomen verruiging
Algemene vissen	Afvangen in kader van zorgplicht
Oeverzwaluw	Monitoring & voorkomen aanwezigheid steilwanden
Mosselbanken	Bij werkzaamheden in het natte profiel gebruik maken van slibschermen, monitoring van gezondheid mosselpopulatie d.m.v. duikploeg en volcontinue monitoren van vertroebeling
Vrijgestelde algemene amfibieën en zoogdieren	Indien aanwezig meldingsplicht voor aanvang werkzaamheden

¹ Borst, R.H.J., Sprong, R. & Teunissen, M. (2020). Gedragscode soortenbescherming voor gemeenten. Vereniging Stadswerk Nederland.

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING EN DOEL

De gemeente Amsterdam is voornemens om werkzaamheden uit te voeren in het projectgebied "Centrumeiland" op IJburg te Amsterdam. De werkzaamheden bestaan uit bouwwerkzaamheden en ontwikkeling van het projectgebied. Hieronder vallen onder andere grondverzet, maaiwerkzaamheden, aanleg van stort-/zetstenen oevers en bouwen van woningen. Deze ingreep wordt gezien als een ruimtelijke ontwikkeling. Om te kunnen handelen conform de regels van de "Gedragscode soortbescherming voor gemeenten"² is voorliggend werkprotocol opgesteld. Het ecologisch werkprotocol is opgesteld aan de hand van de resultaten van veldbezoeken van ing. S. van Lieshout, Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V., in 2018 en voortschrijdend inzicht in de jaren 2019 en 2020. Hierbij is een habitatscan uitgevoerd en zijn wekelijkse schouwrondes uitgevoerd om te bepalen voor welke flora en fauna geschikt habitat aanwezig is.

1.2 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 staat de werkwijze beschreven. Hoofdstuk 3 bestaat uit een omschrijving van het werkgebied, de geplande ingreep en de planning van de werkzaamheden. In hoofdstuk 4 worden de te treffen maatregelen omschreven. Foto's van relevante soortgroepen staan in de bijlage weergegeven.

² Borst, R.H.J., Sprong, R. & Teunissen, M. (2020). Gedragscode soortenbescherming voor gemeenten. Vereniging Stadswerk Nederland.

2 WERKWIJZE

2.1 TOTSTANDKOMING ECOLOGISCH WERKPROTOCOL

Om te kunnen handelen conform de regels van de “Gedragscode soortbescherming voor gemeenten” is voorliggend werkprotocol opgesteld. Hiertoe is een habitatscan uitgevoerd om te bepalen voor welke flora en fauna er geschikt habitat aanwezig is. De NDFF is geraadpleegd op 15-06-2018. De gegevens zijn daarnaast sinds 2018 continu geactualiseerd en bijgewerkt tot eind 2020 door Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. De gemeente Amsterdam heeft vanaf 2021 een andere partij benaderd om de ecologische begeleiding op Centrum Eiland te verzorgen.

Het ecologisch werkprotocol is opgesteld volgens de "Toelichting op formats natuurproducten planvorming en engineering" (Anoniem, 2018). De Gedragscode soortbescherming voor gemeenten³ is daarnaast van toepassing verklaard op deze werkzaamheden.

³ Borst, R.H.J., Sprong, R. & Teunissen, M. (2020). Gedragscode soortenbescherming voor gemeenten. Vereniging Stadswerk Nederland.

3 WERKGEBIED, INGREEP EN PLANNING

3.1 WERKGEBIED

3.1.1 GEBIEDSOMSCHRIJVING

Op afbeelding 1 staat het huidige werkgebied weergegeven. Het projectgebied beslaat het huidige landoppervlak en de oevers, onder andere waar bruggen tussen Haveneiland en Centumeiland gerealiseerd worden. Op afbeelding 2 is weergegeven wat het uiteindelijke ruimtegebruik zal zijn en wat daardoor de uiteindelijke grenzen van het werkgebied zijn (Ruimte en duurzaamheid, team Zuidoost / IJburg / Oost, 2015).

Afbeelding 1: Huidig werkgebied

Afbeelding 2: Toekomstige ligging eilanden

Het huidige werkgebied bestaat uit opgebracht zand, stortstenen oevers en een pioniersvegetatie. De vegetatie bestaat onder andere uit akkerdistel, grassen, luzerne, melganzevoet en zandkool. Op enkele zones is de begroeiing door successie wat ruiger geworden dan in de rest van het gebied. Het overgrote deel van het projectgebied bestaat uit bouwrijpe kavels, kavels die in gebruik zijn genomen en worden bebouwd, kavels die al worden bewoond, een klein parkje en gronddepots. In bijlage 1 staat een impressie van het werkgebied weergegeven.

3.1.2 NATUURWAARDEN

In het werkgebied kan geschikt habitat ontstaan voor beschermde soorten (Hille Ris Lambers, 2017). Tijdens de veldbezoeken is bekeken of en waar geschikt habitat voor beschermde soorten aanwezig is of kan ontstaan tijdens de werkzaamheden.

Ringslang

In ontstane vegetatiestructuren en langs de oevers kan de ringslang voorkomen. Tussen 2018 en 2021 zijn er twee waarnemingen gedaan van juveniele ringslangen, welke via groenstructuren de zuidoevers richting het noordoosten zijn gevolgd. Migratie en foerageeractiviteit vindt reeds plaats, in een later stadium van de realisatie van het eiland kan ook vestiging plaatsvinden. Broeihopen of permanente vestigingsplaatsen voor de ringslang zijn niet aanwezig op Centrum eiland, het dient te worden voorkomen dat deze ontstaan om vestiging van de ringslang in het gebied te voorkomen.

Rugstreeppad

In laagtes die kunnen ontstaan bij de werkzaamheden kunnen plassen ontstaan welke een geschikt voortplantingsbiotoop voor de rugstreeppad kunnen vormen. Visloze ondiepe poelen warmen snel op en vormen een optimaal voortplantingsbiotoop voor de rugstreeppad.

Oeverwaluw

Bij vergravingen of afkalving en uitspoeling van terreinen kunnen steile taluds en kuilen ontstaan waarin oeverwaluwen een geschikte nestlocatie kunnen vinden. In steile taluds worden nestgangen gegraven door de oeverwaluw, waarin zij aan het eind van de gang een nestkamer creëren om in te broeden.

Algemene broedvogels

Het projectgebied biedt geschikt broedbiotoop voor algemene broedvogels zoals de houtduif, kleine plevier, meerkoet, scholekster, witte kwikstaart en zwarte kraai.

Algemene vissoorten

De oeverzones hebben voornamelijk een zandbodem en zijn veelal ondiep. Delen van de oevers bevatten structuurrijke zones en bieden geschikt habitat voor algemene vissoorten, zoals de oevers met stortstenen.

Mosselbanken

Ter compensatie van verloren mosselbanken, zijn enkele nieuwe mosselbanken aangelegd in de omgeving van het werkgebied. De mosselbanken dienen als voedsel voor onder andere duikeenden, welke voor het Natura

2000-gebied zijn aangewezen als prioritair soorten. Dit betreft de brilduiker, kuifeend, meerkoet, tafeleend en de topper. Bij de werkzaamheden kan mogelijk verslibbing van de mosselbanken optreden. Dit dient te worden voorkomen.

Afbeelding 3 en 4: Impressie werkgebied

Afbeelding 5 en 6: Impressie werkgebied

3.2 INGREEP

Er zullen diverse werkzaamheden worden uitgevoerd. Een deel van de werkzaamheden heeft mogelijk effecten op aanwezige flora en fauna. Uit onderstaand overzicht betreft dit grondverzet, maaien, verwijderen van stenen onder water en nieuwbouw. Andere fysieke werkzaamheden kunnen eveneens leiden tot bijvoorbeeld verstoring van broedgevallen van vogels. Met name de maaiwerkzaamheden en het verwijderen van stortsteen hebben mogelijk effecten op flora en fauna. In tabel 2 staat indicatief weergegeven welke werkzaamheden mogelijke effecten op soort(groep)en hebben. Voor werkzaamheden die mogelijk effecten hebben op vrijgestelde soorten geldt een meldingsplicht voor de aanvang van de werkzaamheden. Daarnaast geldt de zorgplicht, wat betekent dat in het algemeen beschaafd en fatsoenlijk gehandeld dient te worden en negatieve effecten voor aangewezen natuurgebieden en alle in het wild levende dieren en planten en hun directe omgeving zoveel als mogelijk voorkomen dienen te worden.

Tabel 2: Werkzaamheden en soorten

Werkzaamheden	Mogelijke betrekking op soorten
Maaien	Broedvogels Rugstreeppad Ringslang Algemene amfibieën Algemene zoogdieren
Verwijderen stenen onder water	Broedvogels Algemene amfibieën Algemene vissoorten
Grondverzet	Broedvogels Rugstreeppad Algemene amfibieën Algemene zoogdieren
Aanleg oevers	Broedvogels Ringslang Rugstreeppad Algemene amfibieën
Nieuwbouw	Broedvogels Rugstreeppad

3.3 PLANNING

Vanaf 2019 is de aanleg van nieuwe bebouwing gestart. De werkzaamheden zullen enkele jaren gaan duren.

4 ECOLOGISCHE MAATREGELEN

In tabel 3 staan de te nemen ecologische maatregelen per soort(groep) weergegeven.

Tabel 3: Ecologische maatregelen

Soort	Rugstreeppad
Mitigerende maatregelen	De mitigerende maatregelen welke uitgevoerd dienen te worden omvatten in chronologische volgorde: - Monitoren van aanwezigheid (recente verspreiding en pioniersbiotoop maken kolonisatie van het bouwterrein door deze soort mogelijk); - Voorkomen dat geschikt voortplantingswater (plassen, ondiepe poelen) ontstaat door de vorming van dit soort wateren te voorkomen of aanwezige plassen te dempen; - Eventueel voorkomen van kolonisatie (van delen van) het projectgebied door uitrasteren van het werkgebied met een amfibiekerend raster; - Bij aanwezigheid van de rugstreeppad, werk ter plaatse stil leggen en rugstreeppadden afvangen en verplaatsen naar compensatiegebied, hierover dient afstemming plaats te vinden met een deskundig ecooloog.
Periode	Voortplanting april - juli. Overwintering oktober - maart.
Onverwachte aanwezigheid	Indien tijdens werkzaamheden onverhoopt toch rugstreeppadden worden aangetroffen, dienen de werkzaamheden direct te worden gestaakt en wordt een deskundige op het gebied van de rugstreeppad ingeschakeld. De werkzaamheden kunnen worden hervat, wanneer de deskundige een bevredigende oplossing heeft gevonden om schade aan de rugstreeppad te voorkomen.
Soortgroep	Algemene broedvogels
Mitigerende maatregelen	De mitigerende maatregelen welke uitgevoerd dienen te worden omvatten in chronologische volgorde: - Bij werkzaamheden in het broedseizoen (periode) (Twee)wekelijks monitoren van aanwezigheid broedgevallen in het werkgebied; - Projectgebied ongeschikt houden voor algemene broedvogels door voorkomen van verruiging en ontstaan van vegetatiestructuren; - Mogelijk het voorkomen van vestiging broedgevallen van grondbroeders zoals de kievit, kleine plevier, meeuwensoorten en scholekster door dagelijkse activiteit in het gebied, gebruik van linten of andere maatregelen.
Periode	Broedseizoen (circa maart - augustus).
Onverwachte aanwezigheid	Indien tijdens werkzaamheden onverhoopt toch broedgevallen van vogels worden aangetroffen, dienen de werkzaamheden direct te worden gestaakt en wordt een deskundige op het gebied van broedvogels ingeschakeld. De werkzaamheden kunnen worden hervat, wanneer de deskundige een bevredigende oplossing heeft gevonden om schade aan het broedgeval te voorkomen.
Soort	Oeverwaluw
Mitigerende maatregelen	De mitigerende maatregelen welke uitgevoerd dienen te worden omvatten in chronologische volgorde: - Voorkomen dat oeverwaluw nestlocaties vestigt in steilwanden in de periode maart - september door zandopslag en ontgravingen in een taludding flauwer dan 1:2 (45 graden) te houden; - (Twee) wekelijks monitoren van aanwezigheid broedgevallen in het werkgebied. - Voorkomen van verstoring van nestlocaties van oeverwaluw in aanwezige steilwanden.
Periode	Broedseizoen (circa maart - september).
Onverwachte aanwezigheid	Indien tijdens werkzaamheden onverhoopt toch broedgevallen van de oeverwaluw worden aangetroffen, dienen de werkzaamheden direct te worden gestaakt en wordt een deskundige op het gebied van broedvogels ingeschakeld. De werkzaamheden kunnen worden hervat, wanneer de deskundige een bevredigende oplossing heeft gevonden om schade aan het broedgeval te voorkomen

Soortgroep	Algemene vissoorten
Mitigerende maatregelen	De mitigerende maatregelen welke uitgevoerd dienen te worden omvatten in chronologische volgorde: Bij afgravingen van stortstenen oevers: - Voorafgaand aan de werkzaamheden de vis afvangen middels elektrovisserij; - Vis dient verplaatst te worden naar geschikt habitat ruim buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden; - Afvangen van vis dient plaats te vinden bij temperaturen boven 0° Celsius en onder 25° Celsius; Werkzaamheden worden in één richting uitgevoerd (richting open water) zodat eventueel aanwezige vis voor de werkzaamheden kan uitvluchten.
Periode	Hele jaar, bij voorkeur tussen 15 juli en december afvangen.
Onverwachte aanwezigheid	Indien tijdens werkzaamheden onverhoopt toch zwaar beschermde vissoorten worden aangetroffen, dienen de werkzaamheden direct te worden gestaakt en wordt een deskundige op het gebied van vissen ingeschakeld. De werkzaamheden kunnen worden hervat, wanneer de deskundige een bevredigende oplossing heeft gevonden om schade aan de zwaar beschermde vissoorten te voorkomen.
Soortgroep	Ringslang
Mitigerende maatregelen	De mitigerende maatregelen welke uitgevoerd dienen te worden omvatten in chronologische volgorde: - Monitoren van aanwezigheid ringslang in het werkgebied; - Projectgebied ongeschikt houden voor de ringslang door voorkomen van verruiging, ontstaan van vegetatiestructuren én voorkomen van aanwezigheid opeenhopingen van organisch materiaal en vegetatie welke als broeihopen kunnen fungeren.
Periode	Actief seizoen maart - oktober.
Onverwachte aanwezigheid	Indien tijdens werkzaamheden onverhoopt toch ringslangen worden aangetroffen, dienen de werkzaamheden direct te worden gestaakt en wordt een deskundige op het gebied van ringslang ingeschakeld. De werkzaamheden kunnen worden hervat, wanneer de deskundige een bevredigende oplossing heeft gevonden om schade aan de ringslang te voorkomen.
Soort	Duizendknopen
	Bij aantreffen dient de aanwezigheid van de Japanse-, Boheemse- of Sachalinse duizendknoop door te worden gegeven en de groeiplaats te worden afgezet. Een exacte locatie, aantal planten en bedekkingsoppervlak zijn wenselijke gegevens om te registreren. Vervolgstappen worden genomen in overleg met een deskundige op het gebied van flora.
Soort	Mosselbanken
	Bij grondverzet of werk aan oevers en in water dient een slibscherm te worden gebruikt om verslibbing van de kunstmatige mosselbanken te voorkomen. Daarnaast dient monitoring van gezondheid van de mosselpopulatie te worden uitgevoerd d.m.v. een duikploeg en dient er volcontinue monitoring van vertroebeling plaats te vinden.
Expert begeleiding	De bovenstaande handelingen vinden plaats onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de betreffende soort(groep). Tussen 2018 en 2020 is de ecologische begeleiding uitgevoerd door Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. Vanaf 2021 is de ecologische begeleiding over gegaan op een andere partij. Het inschakelen van de ecooloog die de ecologische begeleiding verzorgt op Centrum Eiland dient te gebeuren via André Timisela (A.timisela@amsterdam.nl , 0652621960).

Onder een ecologisch deskundige verstaat RVO iemand die ecologisch advies geeft of werkzaamheden begeleidt op het gebied van habitats en soorten. Deze persoon heeft schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis.

Toelichting: Van belang hierbij is dat de ecologisch deskundige voldoende kennis en jarenlange ervaring heeft opgebouwd om ecologisch onderzoek te kunnen doen. Hierbij wordt hij/zij geacht de functionaliteit van leefgebieden van beschermde soorten te (her-) kennen, kennis te hebben van de algemeen erkende onderzoeksmethode, toe te zien op een juiste uitwerking van ecologische werkprotocollen en indien nodig specifiek te nemen maatregelen te begeleiden. Het kan ook zijn dat hij wordt ingeschakeld om toe te zien op de werkzaamheden.

BRONNENLIJST

Anoniem, gemeente Amsterdam, versie 16 mei 2018. Toelichting op formats natuurproducten planvorming en engineering.

Borst, R.H.J., Sprong, R. & Teunissen, M. (2020). Gedragscode soortenbescherming voor gemeenten. Vereniging Stadswerk Nederland.

Dienst regelingen, 12 juli 2012. Beslissing op uw aanvraag Ruimtelijke ingrepen FF/75C/2011/0410.

Lieshout, S. van, 2018. Adviesbureau E.C.O. Logisch. Logboek ecologische begeleiding Centrumeiland IJburg IBEC1814.

Hille Ris Lambers, I., 2017, Bureau Waardenburg kenmerk 16-611. Samenvatting natuurtoets en BPRW-toets IJburg tweede fase.

Ruimte en duurzaamheid, team Zuidoost / IJburg / Oost, 17 december 2015. Ruimtelijke onderbouwing ten behoeve van de volgende activiteit in IJburg tweede fase: Het realiseren van een tijdelijk surfstrand aan de noordzijde van de Pampuslaan, Centrumeiland.

Slaterus, R., 2017. SOVON-rapport 2017/64: Overwinterende watervogels rondom IJburg in 2016 / 17.

Internet:

Nationale Databank Flora en Fauna
<https://maps.amsterdam.nl/florafauna/>

Bijlage 1: Fotobijlage

Afbeelding 1: Nest van de kievit

Afbeelding 2: Ringslang

Afbeelding 3 en 4: Oeverwal nestlocaties overzicht

Afbeelding 5 en 6: Nestgangen oeverwal

Afbeelding 7 (boven): Voortplantingswater rugstreeppad

Afbeelding 8 en 9: Rugstreeppad

